

Klokkenstoel

Colofon

ISBN: 978 94 6365 643 6

1e druk 2024

© 2024, Maria de Groot

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Klokkenstoel

Gedichten

Maria de Groot

Inhoud

KLOKKENSTOEL	7
Herfst	8
Wachter	9
Zon kan niet zonder jou	10
Klokkenstoel	11
Rouw	12
Rechtspraak	13
Kandelaar	14
De mystiek van de liefde	15
Lente	16
Metafoor	17
Korenschoof	18
Kerkhof	19
Het vliegend hert	20
Liedje	21
De Naam	22
Monastiek	23
Apostel van de apostelen	24
Klokslag	25
LEVENSWEГ	27
Omkeer	29
Terugkeer	43
Inkeer	59
Aantekeningen	75

KLOKKENSTOEL

HERFST

Kom en ga, kom en ga
doen de klokken verstaan
onder helmdak geborgen
met open vizier:
het speelveld is hier.

De vloed van de grassen
die deinen op bries,
de zaailinggewassen,
het pluimende riet,
de rechtsomkeert vogels,
het gruttogeluk,

er blijft er geen over
als niemand hen roept –
kom en ga, kom en ga,
vleugelingen die dra
weer de herfst zullen voelen,
het komt hen te na
hoe de regens ons slaan.

Zullen wellen mijn tranen,
zal wang van het water
een pareling tonen
door vingers geregen
en zullen wij samen,
jij, ik en de zwanen,
de aftocht blazen
van komen en gaan.

WACHTER

Nu is de klok stilgevallen.
De uitgeputte neemt rust,
keert in tot zichzelf,
voelt de pijn van het slaan –
trilt nog na.

Er moet een trauma zijn
dat aandacht vraagt.
Heel het houten staketsel
beeft nog na van de slagen
die wreed aankwamen
in het doorzichtige lichaam.

Hoe zal ik je troosten,
klokkenstoel, jij bezint je,
jij kunt alleen in stilte doorstaan
wachter te zijn bij het lijden
dat dieper dan grafplaats,
afgrond of nachtmerrie
peilt hoe zinloos.

Jij daalt verder af in de weemoed,
waar niets meer overblijft dan de tijd
die geweest is, niet terugkeert,
geen toekomst meer duidt.
Zijdelings blijven de eiken aanwezig,
fluisteren ritselend hun geweten
leeg voor wie luistert.
Het is bij deze.

ZON KAN NIET ZONDER JOU

Omdat ik niet zuiver ben
– niemand is zuiver
omdat ik niet luisteren kan
– ieder is doof
omdat ik geen inzicht heb

– niemand begrijpt iets
omdat ik nog sterven moet
– iedereen sterft
Gaandeweg breng ik het op om te leven
sinds ik geboren ben in schaarse tijd,
o, onvermijdelijkheid.

Je leven is een verdrag met de sterren,
een ode gebracht aan de spelende maan.
Zon kan niet zonder jou
baadt in je ogen,
wil als een licht door je schaduw bestaan –
trek het je aan.

Mensen verwaaien als stof van de aarde,
kaf dat in nazomer wordt verstrooid
onstuitbaar, onvindbaar.
Laten de stemmen nog klinken
in onze gehoorgang
van de geliefden
die het leven beaamden –
Alles is lied.

KLOKKENSTOEL

Je lijkt op de molen Het Lam
in het dorp waar ik woon.
Je molensteen ligt verborgen
tussen je staanders,
maler van graan.

Ik kwam toevallig voorbij
en bleef staan.
Ik wilde je horen en zien,
gadeslaan in je werk,
hoe je aanvangt en blijft
en in weerwil van wind

ongemoeid, onbezorgd
haalt en brengt. Bang
ben je niet. Dat is lering
van jou die ik aanneem.
Ik oogst vertrouwen bij jou
die mij oproept:
spreek je voorraden aan.

Als ik trouw ben,
mijzelf niet verloochen,
verlies ik niets als ik geef,
word ik rijk zoals jij
en beschouw mij welhaast
volledig gelijk
aan je wiekslag,
je zoevende reidans.

Rouw

Wat luidt om te lachen
het gietsel, het siersel
gehangen in balken
van ijzersterk hout –
hoor hoe het rouwt:

een echo over velden en weiden
van woorden die hun letters verloren
en klank zijn geworden, geheim,
taalfarden die zich verspreiden
zoals een spreuwenzwerm
dansen kan, branding

bewerken kan in lege luchten.
Kijk naar de klokkenstoel
die staat te zingen,
zich niet inhouden kan
doof voor de dood
luider en luider
sopraan van verlangen.

Meester van modderland,
zwaar staan je voeten
tussen de graven.
Jij kunt niet gaan.
Jij bent de dode die
stem heeft gekregen.
Staande verhef jij je
tot wie wij zijn.

RECHTSpraak

Mijn hart ziet de doden
met hoe velen zij zijn
maar onzichtbaar, alleen
hun namen gebleven.
Hun roepnaam stierf weg.

Zij zijn de verborgen.
Zijn zij geborgen?
Vraag zonder antwoord
zoals de haan
kraait in de vroegte.
Niemand die luistert.

Is er soms iemand
die wakker schrikt,
tot het besef komt:
ik ben de metgezel
van al wat is,
de enige, de ontvankelijke
voor rouw en rechtspraak,

begin en einde –
totdat mijn wezen
zelf in een einde verzinkt
en geen weet meer heeft
van alles wat was.
Toon mij, ach toon mij het omgekeerde
van graf en grafsteen,
het tegendeel van mijn lied.

KANDELAAR

Kaarsrecht staat zij
geheel gereed
voor pittig geluid
dat ontvlamt aan de top,
zichzelf een raadsel.

Haar lijfgezing
ondanks haarzelf
breekt los en kwijt zich
van alle leed,
kosmische brand
zonder een oorzaak.

Geveld geboomte,
binten die schragen,
kandelaar die de kaars omvat,
je mijmert over het geheim
dat zonder einde lijkt te zijn.
Het gloeit nog na
voordat het herbegint.

Mijn blik volgt haar gedaante tot de top
waar het mag laaien tot
opstand van tijd
voorbij zal zijn
en ik weer hoor
de gravendiepe rust –
hoe haar geluid stoelt op
grondige stilte van de aarde.

DE MYSTIEK VAN DE LIEFDE

De liefde is mystiek of zij is niet.
Zij gaat haar innerlijke wegen,
de onbekende, die alleen zij
weet te vinden en openlegt
voor de ene ander

die nu ook op weg mag gaan
in de hoop op ontmoeting.
Twee helften die heel
willen worden, kunnen zijn
die zij van oorsprong waren,
blozende perzik.

Laat het sap tussen je vingers
druipen, tref de pit aan,
de ovale, ondeelbare,
stroeve, goedmoedige pit.
Eet het vlees van de vrucht
die voor jullie bestemd is.
Proef haar zoetheid.

De liefde is mystiek of zij is niet.
Neem geen genoeg met minder
dan de uitverkoren vrucht, de boom,
de tuin waar hij groeit,
de beladen aarde, bevroed
met regens, de eenheid –
en zie:
het is goed.

LENTE

Laat mij gedenken
het concert
van de klokkenstoel
bij Ypecolsgea,
solist in stilte –

als je tenminste de ganzen
niet meetelt die juist landden
op de drassige weide nabij.
Zij gakten en gekten.
Zij hadden geen idee van de wijding
die zich onder ons spreidde.

Over de tonen wil ik zeggen
dat het een echo was
van een zegen onbegrepen
door ons verwarde hart.
O pure eenvoud,
jou heb ik ontmoet
toen de klok begon te stamelen –

en waarlijk, het werd lente.
Niet het voorjaar van krokussen,
kieviten, doolhovende hazen,
maar een lichtglans in mij
die over de geschonden grond
van mijn wezen
aangedragen door onafzienbare
meren – verschijnen wilde, verscheen.

METAFOOR

Nu ik zelf
klokkenstoel ben geworden,
geef mij aanzien,
luister naar de roep
die ik luidkeels doe.

Sla mij na,
verken mijn gebeden
in vele vormen,
verdiep je in mij.
Ik ben de bezielde
van vroeger eeuwen,

een wijsgeer als jij.
Ik ga in mijn Stoa
rond tot je komen zal
om te ontmoeten,
met mij te bidden
de krans van gebeden
die niemand meer kent.

Nu ik zelf
klokkenstoel ben geworden
schaam ik mij niet meer
voor het verlangen te roepen
in wijdere verten
dan die mij werden gegeven
toen ik hier opstond
en met spreken begon.

KORENSCHOOF

Meisje tegen korenschoof geleund.
Zie deze foto.
Zeven jaar moet ik zijn.
Wat kijk ik ernstig.
Het is augustus 1944.

Het is Beilen, de Esweg.
Daar woonde ik tussen de korenvelden.
Straten, nergens.
Kijk in het verleden. Zie mij
tegen de korenschoof geleund, peinzend,
zomerjurkje, blote benen.

Iemand heeft mij gezien
tegen het vlechtwerk aan.
Wind blijft aren bewegen.
Stoel van stro, bouwsel van graan.
Uit het heelal gevallen
staketsel van vragen.
Voer voor ontheemden.

Zie mij daar uitgeluid worden
in verraderlijke stilte.
Straks valt de nacht.
Sterren zullen zich verspreiden
naar voorgeschreven plaatsen.
Mij zal niemand terugvinden.
Ruik hoe het loof van noorderlingen
opgaat in rook.

KERKHOF

In deze kleine haven
zijn de schepen
bedolven onder gerbera's en rozen.
Geen zal meer koers zetten
naar andere einders.

Zie hen verankerd bij de klokkenstoel.
Ze dragen namen om nooit te vergeten.
De data van hun reis staan opgetekend
en soms de verre oorsprong en het doel.
Ik kan mij met hun levensreis niet meten.
Zij hebben die volbracht. Nu is het stil.

Er is een stroom van klanken nodig voor
goede herinneringen en verhalen,
zodat zij op die taal tenminste varen:
rozen en gerbera's en ridderspoor,
laurier en takken van de lijsterbes
die vogels brengen uit het Bremer bos,
de wildernis die zij zo graag aandeden

met lied en fietsrumoer
en spel van honden
van wie zij moeilijk afscheid nemen konden.
Het is voorgoed voorbij. Het komt nooit weer.
Waar zijn zij nu, geen stuur meer in hun handen,
geen roer om aan te staan, geen zeil, geen mast.
Waarom heeft hun fregat hier moeten landen?
Waren zij zichzelf een te zware last?

HET VLIEGEND HERT

Het laat zich niet meer zien
het vliegend hert,
het enige dat ik ooit zag.
Waar ging het heen?
Het komt mij niet meer onder ogen.

Heeft het zich afgezonderd
zoals ik zelf graag doe?
Verborgen weet ik mij
voor wie mij zoekt.
Mijn spel is levenslang.
Ik speel de maan,

de sikkels die de nacht oogst op zijn tijd
en bindt het duister in de sterrenschuur,
maar als het schemert zie ik graag
het vliegend hert
dat naar zijn holle hout
op weg, vaart mindert en mij groet.
Het was eenmaal. Het was afscheid.

Nu ben ik zonder hem, of was het haar?
Het was de ene die mij zeggen moest
dat mijn weg zeker naar de dood
leiden zal, het gemis
onpeilbaar worden, onverbiddelijk.
Het laat zich niet meer zien
het vliegend hert.
Het hoort mij toe.